

סוגיות עכשוויות באמנות המערכה

בין הקטבים

מלחמת "חרבות ברזל"

גיליון מיוחד

מרכז דדו
לחשיבה צבאית
בין תחומית

הקדמת מפקד מרכז דדו

מלחמת "חרבות ברזל" - שנכפתה על מדינת ישראל וצה"ל בעקבות מתקפה מפתיעה ורצחנית של ארגון חמאס בבוקר חג שמחת תורה, ה-7 באוקטובר 2023 - התפתחה במהלך החודשים האחרונים **למערכה אזרית, רב-זירתית, ממושכת ומאתגרת**, שמוקדה עודנו בפירוק היכולות הצבאיות והשלטוניות ברצועת עזה, במאמצים להשבת החטופים והנעדרים, במוכנות להתפתחויות בכל הזירות ובחיזוק ההרתעה ומעמדה האזורי והבין-לאומי של ישראל.

התפתחות המערכה ברצועת עזה ובאזור כולו, והתמשכותה על פני חודשים ארוכים (עד כה), מובילים **להבנות ולדילמות במישור הטקטי, האופרטיבי והמערכתי-אסטרטגי ובממשקים שביניהם**. על כל אלה, החלה מתפתחת **כתיבה ענפה** - במערכת הצבאית-ביטחונית גופא, במכוני חקר בארץ ובחו"ל ובשיתופי פעולה צבאיים-אזרחיים.

מלחמת "חרבות ברזל" פרצה בעת שצה"ל בעיצומם של **דיון תפיסתי** ושל תהליך לגיבוש **אסטרטגיה מעודכנת ותפיסת הפעלה**, אשר במוקדם **האיום האיראני והאתגר הרב-זירתי**. דיון זה נמשך ביתר שאת גם בעת הנוכחית, בעקבות אירועי ה-7 באוקטובר והמלחמה. אין ספק כי תוך כדי תהליכי הלמידה והתחקור, וודאי שעם סיכומם, נידרש **להשלמת גיבוש האסטרטגיה תוך חשיבה מחודשת על הנחות היסוד, על ההבנות שלנו לגביהן, על מגמות בסביבה האזורית והגלובלית, ועל כיוונים נדרשים לעתיד**.

במהלך השנים האחרונות, התבססו בצה"ל ובממסד הביטחוני **גישות שונות** ביחס לשאלה מהו **האתגר המרכזי שבפניו ניצב צה"ל ומה המענה התפיסתי הנדרש לכך**. בשני העשורים האחרונים, הגישות הדומיננטיות ראו **במעגל הראשון, בחזבאללה ובחמאס**, את האתגר המרכזי של צה"ל שבו יש להתמקד, בין אם בגישה הכרעתית, בגישה של מבצעים מוגבלים או במתכונת משולבת. בד בבד, גישות מתחרות ראו **באיראן את מוקד האיום** ואת האתגר הצבאי המרכזי, שמולו נדרש להיערך, בין אם בפעולות מניעתיות או בהעצמת גישה התקפית ויוזמת לרבות ב"תחרות אסטרטגית" ארוכת טווח. לצד החיוניות הברורה מאליה של דיון תפיסתי זה, ניכר כי הוא מבטא גם **חוסר נוחות מתמשך** באשר למידת גודלו והתאמתו של צה"ל לסביבה המדינית והביטחונית המתהווה.

אסטרטגיית צה"ל כפי שגובשה במהלך שנת 2023 בהובלת הרמטכ"ל, ביקשה ליצור **תשתית תפיסתית משולבת**, באמצעות **כריכת איראן, חזבאללה וחמאס וגורמי איום נוספים לכדי מערכת יריבה אחודה, רב־זירתית ומתפתחת**, שמולה נידרש להתמודד בשנים הבאות. **הגישה המבוטאת באסטרטגיה משקפת את המציאות של המאבק האזורי שבו אנו מצויים כיום**, גם אם באופן שאינו שלם ואינו חף מפערים, כגון עוצמת הזיקות שבין הציר האזורי־פונדמנטליסטי והזירה הפלשתינית; **דחיפות האיומים** הנשקפים מיכולות **המערכת המתפתחת; ממד הזמן**, המתבטא בין השאר בעיתוי פרוץ המערכה ובהתמשכותה. מוקדים תפיסתיים אלה ונוספים, מצריכים אותנו **לבחינה עצמית ביקורתית**, הן כדי **לדייק בהגדרה ובמימוש כיווני המענה**, והן כדי **לצמצם את ההתפתחות של פערים** כגון אלה בעתיד.

גיליון מיוחד זה של **בין הקטבים**, הרואה אור תוך כדי המלחמה, מבטא **דיון במנעד רחב של תאוריות ושל סוגיות ליבה, ממגוון נקודות מבט**, מתוך המערכת הצבאית ומחוץ לה, ומעורר שיח, לעיתים ביקורתי ונוקב, על הנחות היסוד, על התפתחות המערכה ועל יכולתנו להשפיע קדימה - **במעשה המבצעי, בקומה התפיסתית הדורשת בירור ובראי מנגנוני עיבוד, למידה ותחקיר לקראת אתגרי ההווה והעתיד**.

קריאה מועילה,

תא"ל ד"ר איל פכט
מפקד מרכז דדו